

Pedagoginės

Aktualijos

Piličiausko

Akimis

Nr. 33

Altruizmas – siekiamybė numirti sau ir gyventi kitiems. Laikas, sugaištas tokio apsisprendimo priėmimui, yra atvirkščiai proporcingas mažančiojo asmens IQ (o vėlesnis priimto sprendimo atsisakymas – liudija Išminties praradimą)...

2008 m. lapkričio 1 d.

PAPA-33

Pagrindinė šio numerio tema – dažną jaudinantis klausimas: *o kas bus po TO?* Kitais žodžiais, kas manęs laukia, užbaigus šios žemiškos būties maratonus? – Gal laukia...- Niekis, nes su paskutiniu atodūsiu manasis AŠ negrižtamai ir nekintamai pasibaigia? O gal Viltis žada Naują,- dvasinę būtį, kurios „kokybę“ lemia prabėgtų maratonų turinys, t.y. vertybės, kurio- mis jis buvo (jeigu buvo?) pripildytas? – Kodėl šie klausimai pateikiami?- Visų pirma, todėl, kad jie kyla ir mūsų ugdytiniais (tai, beje, atsispindi ir Lietuvos vaiko prašyme Mokytojui, kuris talpinamas tradicinio **Linkėjimo** skyrelyje). Antra, atsakymuose į tuos klausimus slypi didžiulės, deja, dažnam ugdytojui (tėvams, mokytojams) sunkiai įsivaizduojamos poveikio mokiniui/vaikui galimybės: sugebėsime į juos deramai atsakyti, paaiškinti, nuraminti,- turė- sime nepaprastai reikšmingą auklėjamojo poveikio vaiko asmenybei mechanizmą. Nesugebė- sime ar nenorėsime apie tokius „nepatogius dalykus“ kalbėti,- atsisakysime pakelti šalia mūsų ant žemės gulintį aukso grynuolį... Sutikime, verta šiuo klausimu susimąstyti.

Su pristatytu „Linkėjimu“ susijusi ir šio PAPA numerio Aktualija – **Kodėl Likimas skriaudžia Lietuvos vaikus?** – Tai vėlgi klausimas, į kurį taipogi surasti atsakymą niekaip ne- pajėgiame, arba – nenorime jo ieškoti. Pirmuoju atveju, jau peršasi idėja, kad reikėtų skelbti specialią nominaciją Nobelio premijai gauti,- nominaciją autoriui, kuris sugebėtų paaiškinti (ir įtikinti): kodėl Lietuvos vaikai žudosi ir žudo? Kodėl jie priekabiauja ir prievartauja? Kodėl sadizmas, patyčios iš kito asmens tampa hedonistiniu siekiu? O ypač svarbu: kodėl nešalina- mos akivaizdžios tokių pasekmių priežastys? Kodėl yra suinteresuotų asmenų, kurie šios ant- ihumaniškosios problemos nenori spręsti?..

Jau tradiciniu tapusiame skyrelyje **Praktikumas** toliau publikuojamos temos iš Klasės auklėtojo knygos „Gėrio ir Grožio link“. Šį kartą Lolita Navickienė siūlo aptarti tiek kalendo- riniu, tiek ir ugdymo aspektais aktualią *gyvenimo tikslo ir prasmės suvokimo problemą*. Minėtą auklėjamąjį uždavinį autorė rekomenduoja spręsti pasitelkiant L. Navickienės novelę „Aš ei- nu“, A. Navicko muzikos kūrinį fortepijonui Intermezzo „Minimum“ (CD nr. 22) ir S. Karalie- nės dailės reprodukciją „Vidurys“. Mielas Kolega, linkime sėkmės bandant atverti sudėtingus auklėtinių pašamonės klodus...

Straipsnių, skirtų žiniasklaidos auklėjamajam vaidmeniui analizuoti, ciklą pratęsia Solė- jos Karalienės publikacija **Ar tik tėvai privalo auklėti vaikus?** Čia autorė atkreipia Skaitytojo dėmesį į, jos nuomone, pavojingą tiek politikų požiūrį, išryškėjančią jų masmedijos vaidmens sampratoje (tarkim, neigiama auklėjamoji žiniasklaidos funkcija, kurią, politiko nuomone, pri- valo vykdyti tik tėvai), tiek ir pačių informacijos skleidėjų požiūrį į jų kūrybos vaisius, neabe- jotinai demoralizuojančius visuomenę („jei nepatinka mūsų paslaugos, neskaitykite, nežiūrė- kite...“).

Šiame PAPA numeryje talpinami informacinio pobūdžio skelbimai: Humanistinės peda- gogikos Lietuvoje puoselėtojai (I. Stulpinienė) kviečia į lapkričio mėn. Šiauliuose įvyksiantį autorinį prof. **Š. Amonašvilio seminarą** bei Maskvoje organizuojamus Aštuntuosius tarptau- tinius pedagoginius skaitymus „**Tikrasis vaiko auklėjimas – auklėjant patį save**“, o Chorų ir jaunųjų dirigentų paramos fondas „POLIHIMNIJA“ (prof. A. Petrauskas) ragina dalyvauti devintajame Lietuvos vidurinių mokyklų (gimnazijų) mišrių chorų konkurse „**Dainuok ir ke- liauk-2009**“.

Nuoširdžiai,
Albertas

2008 m. lapkričio 1 d.

Gerb. Skaitytojau, Mielas Kolega,

sutrumpėjusios metų dienos priverčia ne tik atsukti atgal laikrodžių rodykles (ir, deja, sumažina mums skirtų metų skaičių...), bet taip pat suteikia progą pažvelgti ten, kur akys nieko nemato, tačiau vaizduotė – jeigu suteiksime galimybę jai pasireikšti – leidžia „ši bei tą“ išvelgti.

Taigi praskleiskime tamsią užuolaidą, už kurios – priklausomai nuo mūsų įsitikinimų!- šviesiai pilkame rūke išvelgiame esmingiausią mūsų būties Siekiamybę arba, antruoju atveju, tirštai juodoje skylėje regime... Niekį.

Būtent šioje Laisvo Pasirinkimo Kryžkelėje (LPK) slypi ištisas pedagoginių galimybių arsenalas, iš kurių kiekvienas laisva valia modeliuojame mechanizmą, leidžiantį kurti ir kaupti (arba niokoti, švaistyti) vertybių – dvasinių ir materialių kompleksą. Pastarajame jų gali būti įvairus santykis: keliaudamas tiesiai išmintingai naudosiesi tiek dvasinėmis, tiek materialiosiomis vertybėmis; apsisprendęs gyvenime mėgautis tik materialiosiomis, pasuksi į kairę, o išskirtinai siekdamas dvasinių vertybių žavesio – dešinėn...

Kodėl prie šios temos grįžtu jau ketvirtą kartą (žr. PAPA-3, PAPA-13, PAPA-23)? – Todėl kad evoliucionuojančiai šiuolaikinei visuomenei ir jos modeliuojamai Mokyklai *nėra ir negali būti svarbesnio klausimo už tą, kuris žmogui kyla (turėtų kilti) šioje žemiškosios būties Sankryžoje*. Tai ypač aktualu Gintaro krašto žmonėms, kurių didelė dalis, Likimui lėmus, apie LPK nedaug ką tenutuokia (buldozerinio ateizmo pasekmės...). Dar blogiau, kad šiandien kai kurie jų ne tik užima aukštas politikų ar valdininkų pareigas, bet kuriuos galėtume apibūdinti „pilstuko ir samanės sueities palikuonys“... O šie taip pat produkuoja į save panašius, kurie savo elgesiu šokiruoja ne tik mokytojus, bet ir visuomenę... Ir kas žino, ar ne dėl šios priežasties Tauta vis nesulaukia išmintingų idėjų ir praktinių veiksmų iš mūsų vadų, kurie ją – štai jau 18 metų!- vedžioja po egzistencijos Dykumą?

Tačiau grįžkime prie LPK. Neabejoju, kad pirmaeilis Ugdytojo (tėvų, ikimokyklinio, bendrojo lavinimo ir aukštojo ugdymo pedagogų) uždavinys – atvesti Vaiką į šią Sankryžą ir parodyti jam laisvos valios teikiamą Pasirinkimo galimybę. Suprantama, svarbu (beje, kur kas svarbiau už Pitagoro teoremos ar Žalgirio mūšio reikšmių išaiškinimą) ne tik atvesti, bet ir *atskleisti akivaizdžias pasirinkimo pasekmes*: kas laukia žmogaus, Kryžkelėje pasirinkusio judėjimą kairėn, dešinėn ir tiesiąją kryptį? (žr.: Apsispręskime dėl ugdymo principų//PAPA-7; Ugdančioji Meilės ir Laimės sąveika//PAPA-25). Ar verta (ir kodėl verta?) gyventi Viltimi, kad praskleidę tamsią užuolaidą, už jos šviesiai pilkame rūke išvelgtume esmingiausią mūsų būties Siekiamybę, bet ne tirštai juodoje skylėje mūsų belaukiantį... Niekį. Beje, būtent tokios pagalbos – paaiškinimo ir patarimų iš mūsų laukia mūsų ugdytiniai. Ir ne tik Vėlinių dieną... Tai atsispindi ir šiame Lietuvos Vaiko prašyme, eilinį kartą adresuotame Mielam Lietuvos Mokytojui...

„Kartais drąsiai vaikštau klasėj tarp draugų...

Ar lekiu nebudamas pavojų...

Bet kai netikėtai pagalvoju,-

O! Tada jau esti net labai baugu:

Pernai mirė draugas... Ir senelis...

Jie abu jau atgulė giliai kapuos...

Negi ir mane Likimas „supakuos“?
Kas paaiškinti šiandien man gali?

Mokytojau mielas, skirki laiko,
Kad suvokčiau savo baigtį klaikią...

□ □ □

O gal Tu, lyg pasakų lazdelė,
Nusivesi į Stebuklų šalį?“

Mielas Kolega, Garbusis Skaitytojau,
linkiu Tau žmogiškosios išminties ir pedagoginės kloties Laisvojo Pasirinkimo San-
kryžoje renkantis tiek asmeninės Būties „kryptį“, tiek patariant mokiniui, savo dukrai, sū-
nui... Svarbesnio klausimo už šį – „Kurlink judėsiu?“ – Žmogui neturėtų būti.

Nuoširdžiai,
Albertas
2008 m. lapkričio 1 d.

Atgal

KURKIME ATEITĮ DRAUGE!

Aktualija

KODĖL LIKIMAS SKRIAUDŽIA LIETUVOS VAIKUS, arba REIKALINGAS KANDIDATAS NOBELIO PREMIJOS NOMINACIJAI

Kaip žinia, mokyklas pasiekė atnaujintos **Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos**, kurių įžangoje pažymima, kad jos „nuosekliai plėtoja ankstesnių metų Bendrosiose programose suformuotus ugdymo turinio pagrindus ir atliepia naujus švietimui iškilusius iššūkius...“ Šią nuostatą, liudijančią ugdymo vertybinių prioritetų *tęstinumą* (apie skirtumus būtų atskira kalba), pagrindžia, pavyzdžiui, *strateginės siekiamybės samprata*. Pavyzdžiui, sugretinkime šias atitinkamų dokumentų formuluotes: „**Pagrindinio ugdymo tikslas** – laiduojant darnią asmens dvasinių ir fizinių galių plėtotę, išugdyti aktyvų, savarankišką, atsakingą, sociokultūrinio raštingumo, būtino sėkmingai socialinei integracijai ir tolesniam mokymuisi, pagrindus įgijusių moksleivių“¹. O štai atnaujintų (2008 m., p. 5) Programų siekia-

mybė: „**Tikslas** – plėtoti dvasines, intelektualines ir fizines asmens galias, ugdyti aktyvų, kūrybingą, atsakingą pilietį, įgijusį kompetencijas, būtinas sėkmingai socialinei integracijai ir mokymuisi visą gyvenimą“. Iš tiesų galima teigti, kad ugdymo tikslo sampratoje tęstinumo esama².

Ir dar. Norėčiau sugretinti dvi šį kartą mums aktualias nuostatas (kurios atskleis lyg ir vieną dokumentų skirtumą): ankstesnėse programose buvo teigiama, kad „moksleivių *bendrosios vertybinės nuostatos* ugdomos per *visų dalykų pamokas*, joms stiprinti ir įtvirtinti turi būti skirtas visas ugdymo procesas, mokyklos gyvenimas, mokyklinės bendruomenės ryšiai su vietos bendruomenės nariais ir institucijomis“

² Norėčiau atkreipti dėmesį į vieną detalę: tikslo segmentas, arba kompetencija, rengianti „mokymuisi visą gyvenimą“, joku būdu nereikia bendrojo ugdymo funkcijos – paruošti mokinius studijoms aukštojoje mokykloje. „Mokymuisi visą gyvenimą“ privalo rengti ir universitetai.

¹ Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai.- Vilnius, 2003.- P. 8.

(p.10), o atnaujintame dokumente pažymima, kad „socialinio ugdymo srityje pabrėžiamas *pilietiško ugdymas*, kuris įgyvendinamas *visų dalykų pamokose*, neformaliojo ugdymo veikloje, mokyklos savivaldoje“ (p. 3; *kurs.- A.P.*). Taigi, anksčiau reikėjo kreipti dėmesį į *bendrujų vertybinių nuostatų* ugdymą visų dalykų pamokose, o dabar – akcentuojamas *pilietiškas*. Antra vertus, jeigu pilietiškumą be kita ko suprantame kaip *atsakomybę ir pilietines pareigas įsisąmoninusio* asmens ugdymą ir išugdymą (t.y., išmanančio ne tik savo teises ir laisves), tai ne taip jau blogai... Kur kas blogiau kiti dalykai...

Problema

Ji – akivaizdi, nes glūdi socialinės tikrovės paviršiuje. Juk nuo 2003 metų (o iš tikrųjų – nuo pat švietimo reformos pradžios!) ugdėme „moksleivių *bendrasias vertybines nuostatas per visų dalykų pamokas*“, tačiau realybėje – situacija mokyklose, švelniai tariant, sudėtinga: vieni ją apibūdina kaip košmarą, kiti kaip karą tarp mokinių ir mokytojų (tą patvirtina ir konkretūs žūties atvejai, fizinės ir psichikos traumas – ugdytojų ir ugdytinių bendravimo pasekmės); neretai mokytojai kapituliuoja ir dezertyruoja, palikdami švietimo bastionus (beje, kur kas dažniau palieka mokyklas ne dėl menkų atlyginimų, o saugodami savo sveikatą ir gyvybę...). Šią situaciją žino visi, kurie turi ausis ir akis. Jos „nežino“ tik dažnas, rašantis disertaciją ir jai vadovaujantis, rengiantis mokslinę publikaciją ar ruošiantis studentą mokytojo profesijai... Būtent dėl šio totalinio „nežinojimo“ gal tik 10% universiteto absolventų, pabuvojusių mokykloje pedagoginės praktikos metu, ryžtasi vėliau „nuleisti inkarą“ šių dienų mokykloje... Būtent dėl šios priežasties dabar mokytojų gretose – per 80% pensinio (arba prie jo artėjančio) amžiaus ugdytojų.

Ižvalga labai paprasta: jau labai seniai tapo aišku, kad *reformos dokumentuose oficialiai fiksuojamos siekiamybės ben-*

drujų žmogiškų (taip pat ir pilietinių) vertybių plotmėje turi mažai ką bendro su realybe. Šį faktą neabejotinai žino generalinis reformos štabas – Švietimo ir mokslo ministerija, tačiau ir toliau kuria fantastikos scenarijus, kurie, akivaizdu, nebus įgyvendinami. O nebus įgyvendinami todėl, kad reikalingi ypatingi mokytojai, kurie geba bendrauti su 21-ojo amžiaus mokiniais. Tai, galėčiau sakyti, nuostabūs mokiniai (suprantama, ne visi). Tačiau, žvelgiant į juos 50-60-čio mokytojo akimis, jie yra „ypatingų poreikių mokiniai“. Bet ar jie kalti, kad tapo (mūsų akimis žvelgiant) *laikmečio aukomis*?

Sitikime, toks kaltinimas būtų tikrai nepagrįstas: jie keitėsi drauge su laikmečio vertybinėmis nuostatomis ir drauge patys veikė, įtakojo šiuos pokyčius. (Juk tai savaime suprantama.) Kur kas blogiau, kad dažnas mokytojas šio proceso nenori pastebėti, nesupranta jo neišvengiamumo. O blogiausia, kad pats ugdytojas šioje erdvėje net neketina keistis: jis vis dar naiviai tiki, kad vieną dieną (Seimui priėmus reikiamus įstatymus?) jis nuėjęs į klasę ras „normalius“ mokinius,- tokius, su kuriais bendravo prieš 30-40 metų dar pirmosios pedagoginės praktikos metu... Todėl šiandien mūsų garbius senolius pedagogus galėtume, manyčiau, skirstyti į tris grupes: 1) pasiryžę savo krūtine stabdyti lekiantį galingą lokomotyvą...; 2) bandžiusieji stabdyti (ir išlikę gyvi) stovi nuleidę rankas...; 3) talento ir pašaukimo dėka sėkmingai bendrauja su mokiniais... Nesunku suprasti, kaip apgailėtinau mokinių sąmonėje ir vaizduotėje šiandien atrodo dviejų pirmųjų grupių 21-ojo amžiaus donkichotai (beje, labai primenantys garsųjį A. Čechovo herojų – žmogų futliare...).

Kodėl susidarė tokia pavojingai dramatiška situacija? Kodėl kol kas sunku išvelgti optimizmo teikiančius pragiedrulus? Juk, viena vertus, tikrai būtų metas šiems „anos kartos“ mokytojams padėkoti už jų indėlį šalies Mokyklai, visuomenei, valstybei ir

išleisti juos į užtarnautą poilsį. Tačiau, ant-
ra vertus, kas užims jų vietas? Juk prasidė-
jęs mokytojų gretų retėjimo metas grės-
mingai tęsiasi... Kyla klausimas: kas geriau
tautos išlikimui, jos vaikų auklėjimui –
mokytojas, praradęs mokinių akyse autori-
tetą (ir tuo provokuojantis vaikus įvairiau-
sio lygmens išdaigoms – patyčioms, prie-
kabiavimui, net smurtui), ar iš vis jokio
mokytojo, t.y. „balti langeliai“ pamokų
tvarkaraštyje? Kuri iš šių blogybių yra ma-
žesnė? Kitais žodžiais, kurios jų teikiama
žala yra didesnė: ar, pirmuoju atveju, nere-
tai vykstanti mokinių asmenybių demora-
lizacija, ar, antruoju atveju, spragos vaiko
žinių ir gebėjimų lygmenyje?

Samprotavimai ieškant atsakymo galėtų
vykti įvairiomis kryptimis. Pradžioje – ofi-
cialioji, kuri išsirutuliojo apibendrinant
Vilniaus pedagoginiame universitete vy-
kusios tarptautinės (dalyvavo 16 šalių at-
stovai) konferencijos „Mokytojo profesija:
pokyčiai, iššūkiai ir perspektyvos“ dalyvių
mintis. Suteikime žodį Lietuvos švietimo
tarybos pirmininkei: „Galima drąsiai kons-
tatuoti, jog Lietuvos mokytojų rengimo sis-
tema kai kuriais atvejais lenkia kitų Euro-
pos Sąjungos šalių analogiškas sistemas,
tačiau kai kuriose srityse galima ir tobulė-
ti.<...> Tai būtų mokytojų tęstinio mokymo
organizavimas, pagalba jauniems mokyto-
jams, tik įgijusiems specialybę, taip pat ir
finansavimo užtikrinimas įvairiai veiklai,
t.y. tyrimams ar įvairiems projektams“³.

Ir tikrai: dėl finansavimo stygiaus, aki-
vaizdu, problemų neišspręsimė (be milijo-
nų lietuvačiams rankos nekyla...). Arba,
kaip suteiksi tam jaunam mokytojui, tik
įgijusiam specialybę, tęstinį mokymą, jeigu
jo... mokykloje nėra,- gavęs aukštojo moks-
lo diplomą jis pasuko kitų profesijų link...
Atsakyti galėtų nebent Nobelio premijos
laureatas...

O dabar jau rimtai. Paminėsiu tik vieną
įžvalgą. Garsėjame pasaulyje didžiuliais
mokinių formalaus švietimo krūviais (žr.:
Aktualija//PAPA-28)... Stebiname pasaulį,
palyginti, aukštu mūsų mokinių žinių ly-
giu ir ... jų negebėjimu jas taikyti praktiko-
je.⁴ Nedaug rasime valstybių, kurios „ba-
lui-pažymiui“ suteiktų pagoniškojo stabo
vaidmenį ir jį liguistai garbintų iki pakvai-
šimo. Kodėl šis keliaklupsčiavimas vyksta?
- Viena priežasčių – abituriento studijos
universitete tapo privalomos⁵... Kodėl? –
Čia vėlgi paaiškinti, matyt, galėtų tik nobe-
listas... Šiurpiname civilizuotus kraštus
mūsų mokinių žiaurumu, priekabiavimu,
smurto scenų rafinuotumu,- visa tai fil-
muojant ir talpinant interneto sąvartynuo-
se, tuo liudijant išgalintį hedonistinį sa-
dizmą... Kodėl? – Šį kartą atsakymą pateikė
(LTV, 2008 10 06) ŠMM departamento di-
rektorius: smurto atvejų pasitaikydavo ir
antikos, ir viduramžių laikais... Taigi,- „ne-
siparinkim“ ...

O gal visa tai – mokytojų dezertyravi-
mas, mokinių žudymai ir savižudybės... –
tarpusavyje tiesiogiai susiję? Samprotau-
kime (pro skausmo ašaras?) toliau:

✚ užsieniečiai vaikai, turėdami per dieną
kur kas mažiau pamokų, gali daugiau
laiko skirti neformaliai švietimui,- taip
vadinamą, „minkštųjų kompetencijų“,

⁴ Sklindančios kalbos apie žemą ir vis prastėjančią šių
dienų bendrojo lavinimo lygį yra daugiau universi-
tetų išmonė, bandant pateisinti savos „produkcijos“
broką: tiek tautiečių emigrantų, tiek ir svečių nuo-
mone, mūsų mokiniai 1-2 klasėmis lenkia savo už-
sienio bendraamžius žinių kiekiu. Viso šio „nesusi-
kalbėjimo“ pasekmė – universitetai prievartauja
bendrojo lavinimo mokyklą, ši – mokinius, o pasta-
rieji – ne tik mokytojus ir savo tėvus, bet ir visuo-
menę...Beje, apie tai PAPA puslapiuose jau ne kartą
rašyta.

⁵ Pavyzdžiui, Šveicarijoje niekas neskubina mokinio
brandos ir nesistebi (nebent lietuvačiai), kad abitū-
rą iš karto pasiekia tik 20% mokinių, o aukštojo
mokslo siekia tik iš esmės apsisprendę, profesiją
įgiję ir savo galimybes pažinę jaunuoliai (*Dialogas*,
2008 m. rugpjūčio 29 d.).

³ Dialogas, 2008 m. spalio 17 d.

lemiančių žmogiškosios būties sėkmę, įgijimui (psichikos savireguliacija, lyderystės menas, bendravimo kultūra, etc.), o pareigingi ir motyvuoti lietuvaičiai apie panašius būrelius ar studijas gali tik svajoti...;

- ✚ mes didžiuojamės nustatę leistiną vadovėlio svorį gramais, idant vaikiškas stuburas atlaikytų sunkiasvorę kuprinę, o užsieniečiai namų darbus atlieka ir rytdienos pamokas paruošia mokykloje...;
- ✚ mūsų šie vaikai naktimis sapnuoja košmariškus sapnus apie rytdienos kontrolinius darbus, o užsienio bendraamžiai namuose turi laiko bendrauti su tėvais, prižiūrėti savo globojamą „faunos ir floros ūkį“ ...;
- ✚ senbuvų Europos Sąjungos valstybių mokinių pasiekimai kasdieniais balais nevertinami (to prireiks tik baigiant mokyklą, ir tai tik tuo atveju, jeigu abiturientas rengiasi stoti į universitetą), mes savus vaikus su pasimėgavimu pastoviai laikome streso būsenoje („kadaise kentėjau aš, dabar kentėk ir tu“)...

Žinoma, ši pateikta panorama nepretenduoja į visa apimančią tarptautinę civilizuotų valstybių formalaus švietimo patirtį,- požiūrį į vaiką, jo mokymosi galimybes, sveikatą, būsimą karjerą... Tačiau juk visa tai yra ne fantastikos siužetai, o realybė, paimta iš kurios nors Europos ar Azijos valstybės⁶. Todėl su skausmu širdyje belieka stebėtis, *kodėl Likimas taip skaudžiai baudžia Lietuvos vaikus?* Juk šiame klausime dideli dalimi slypi paaiškinimas apie aliarmojojančią situaciją mūsų šalyje: kodėl pirmajame pasaulyje savižudžių mokinių skaičiumi, garsėjame jų prievartos, smurto, žiaurumų atvejais...

⁶ Pavyzdžiui, autobusiuko, gabenančio mokinius į mokyklą ir namo, vairuotojas kviečiamas į vaiko gimtadienio šventę, kaip vienas garbingiausių svečių, nes jis tėviškai rūpinasi jam patikėtų keleivių saugumu ir komfortu...

Sakote, nurodyti dirbtini priklausomybės ryšiai tarp mūsų šalies „nacionalinių formalaus švietimo ypatumų“ ir socialinės įtampos židinių, kuriuos sukuria mūsų mokiniai? – Gerbiu Tamstos, mielas Skaitytojau, nuomonę. Tačiau vis tik dar kartą prašyčiau atsakyti į šiuos klausimus:

- ✚ ar sutinkate, kad mokinys, išgyvenantis chronišką nepilnavertiškumą įsisąmoniant ugdymo programos reikalavimus, priverstas ieškoti kitų, neretai drastiškai amoralių savirealizacijos būdų?
- ✚ ar pritariate teiginiui, kad, pavyzdžiui, nuolatinis mokytojo pyktis (kurį, tarkim, dažnai iššaukia mokinio nemotyvuotas mokymasis, o, iš tikrųjų – gebėjimų stygius) gimdo vaiko neapykantą, kuri palaipsniui rutuliojasi į grubumą, kerštą, smurtą, agresiją?
- ✚ ar priimtina nuomonė, kad chroniškai pykstantis asmuo negali aplinkoje skleisti meilės ir pagarbos spindulių, gyvybiškai aktualių humanistinių vertybių plėtotei, ir todėl pastarųjų vietoje natūraliai formuojasi egoistinių – dažniausiai amoralių nuostatų liūnas?

Jeigu į pastaruosius klausimus atsakėte teigiamai, t.y. pritardami išsakytų tezių esmei, tai galėtume susimąstyti ir dėl šių teiginių loginio pagrįstumo:

- ✚ universitetai visiškai nepagrįstai prievartauja *bendrojo lavinimo* mokyklą, kad ši silpnai parengia abiturientus aukštosios studijoms, kadangi nei *Lietuvos Respublikos Konstitucija*, nei *Švietimo įstatymas tokios funkcijos jai (mokyklai) nenumato*;
- ✚ bendrojo lavinimo mokykla, nepagrįstai pataikaudama universitetams, elgiasi amoraliai psichiškai prievartaudama mokinius, t.y. reikalaudama iš jų „100-balinio mokymosi“, vietoje labai aktuala ir privalomo *visapusiško išprusimo*;
- ✚ *prievartaujamy mokinių psichika natūraliai ir dėsningai rezonuoja*, todėl „plika akimi“

stebime išoriškai eksponuojamą neapykantą, grubumą, smurtą, nes išgyvenimai veikia mintis, šios – žodžius, veiksmus, elgesį, kuriuos patiria tėvai, mokytojai, visuomenė...

Smurto aukoms belieka stebėtis mokinių žiaurumu, agresyvumu, hedonistiniu sadizmu... Belieka paskutiniai klausimai:

- ✚ gal reikėtų siūlyti Nobelio premijos nominacijai asmenį, kuris nurodytų galimybę – praktinius būdus, kaip sutraukti šią totalinio smurto grandinę Lietuvoje?
- ✚ Kažin, ar leistų atitinkamos Europos Sąjungos struktūros mums savo namuose įsivesti tvarką?

□ □ □

Maža atnaujinti bendrojo lavinimo programą: tai tik lakas, kurio nebijo grybelis, jau beveik 20 metų graužiantis Tautos rūmų sienas...

Su Gerąja Viltimi,

Albertas

Atgal

KURKIME ATEITĮ DRAUGE!

Tęsiame publikacijų ciklą „Praktiku-
mas“, kuriame talpinamos auklėjamo-
sios temos iš Klasės auklėtojo knygos
„Grožio ir Gėrio link“.

2.6.2. Gyvenimo prasmės ir tikslo suvokimas

Lolita Navickienė

Būties prasmės ir tikslo neturėjimas yra panašus į bandymą kalbėtis su Gyvenimu skirtingomis kalbomis. Tuomet neaišku, nei ko iš tavęs Jis nori, nei kur kviečia, nesupranti ir pačiam ko paklausti, ko viltis. Tačiau žmogus turi visas galimybes kalbėtis su Gyvenimu gimtąja kalba. Tik tam reikia noro ir valios.

Integracija:

L. Navickienės novelė „Aš einu“ + A. Navicko muzikos kūrinys fortepijonui Intermezzo „Minimum“ (CD nr .22) + S. Karalienės dailės reprodukcija „Vidurys“.

Įvadinė informacija:

Jeigu mes anksti suvoktume gyvenimo tikslus ir jų siekimo prasmę, tai žymiai kryptingiau gyventume, daugiau pasiektume, pridarytume mažiau klaidų, geriau išnaudotume patį demokratiškiausią pasaulyje dalyką – laiką, kurio visiems – galingsiems ir silpniems, suaugusiems ir mažiems yra skirtos tos pačios 24 valandos per parą. Taip pat daug produktyviau spręstume kylančias problemas, o ne atidėliotume jų vėlesniems laikams ir, užuot naudoję „stručio taktiką“, ryžtingiau ir drąsiau stotume prieš mums tenkančius išbandymus.

Įgyvendinti savo gyvenimo tikslą ir suvokti būties prasmę taptų lengviau, jei pasitikėtume rytdiena, nelaikytume aplink mus esančius žmones savo priešais, mylėtume artimą ir svetimą, pasitikėtume ateitimi. Pasakytumėte, jog tai seniai žinomos, tačiau sunkiai realizuojamos tiesos? Tačiau „kur du stos – visados daugiau padarys“.

Ugdomosios veiklos nuostata

Susiskirstykite klasėje į penkias grupes. Pabandykite trumpam tapti kūrėjais ir drauge su savo grupe padėkime vienam žmogui (jis bus šios užduoties herojus) suprasti, koks gali būti jo gyvenimo tikslas ir būties prasmė. Išrinkime jam (jai) vardą, nuspręskime, koks jo(s) amžius, išvaizda, charakteris, temperamento tipas, ką mėgsta, o ko – ne, ko bijo ir apie ką svajoja. Siūlau rinktis savo amžiaus herojų, nes kalbėti apie sau artimus dalykus yra lengviau.

Dorinis disputas

Kol mokiniai dirba grupelėse, mokytojas jiems gali pateikti savo variantą.

Leiskite Jums pirmam pristatyti savo Herojų.

„Jis yra Domas, jam 17 metų. Tai aukštas, juodaplaukis, sangviniško temperamento, linksmas ir simpatiškas vaikinąs. Jis yra rimtas, vyriškas, moka logiškai mąstyti ir spręsti kylančias problemas. Kartais būna susikaustęs ir bendraudamas su nepažįstamais jaučiasi nedrąsiai. Nors yra draugiškas, nemėgsta didelių draugijų ir masinių švenčių. Turi kelis, laiko išbandytus draugus. Dažniausiai dirba vienas, laisvalaikiu rašo apsakymus, trumpas noveles, mėgsta klausytis muzikos, yra darbštus, bijo šunų, mėgsta važinėti dviračiu ir vaikščioti po mišką, lengvai mokosi humanitarinius dalykus, jam patinka lauko tenisas, futbolas, dažnai klasėje sėdi vienas, kitų atžvilgiu kritiškas, nes sau ir kitiems kelia labai didelius reikalavimus, puikiai groja gitara, gražiai dainuoja, svajoja suburti pop muzikos grupę.“

Sutikite, jog viso gyvenimo tikslus galima suskirstyti į artimuosius, tolimesnius ir didžiuosius, kuriems pasiekti neretai prireikia viso gyvenimo. Tačiau patys artimiausi ir tolimiausi tikslai yra tarpusavyje susiję. Turėdami tai omenyje, susiskirstykime savo Herojaus gyvenimo tikslus į tris grupes:

- minimum, arba artimiausi – tai galėtų būti tikslai, apimantys 7-20-ius, t. y. mokymosi bendrojo lavinimo mokykloje (pradžios ir vidurinėje) metus;
- medium, arba tikslai, skirti 20 – 40 metams, t. y. gyvenimo tarpsniui, kuris apima studijų, šeimos kūrimo ir darbo karjeros pradžios metus;
- maximum tikslai, skirti tolesniam laikui ir visam gyvenimui apskritai.

Dabar aptarkime kiekvienos gyvenimo tikslų grupės siekius ir glaustai panagrinėkime, kas jiems yra būdinga. *Mokytojas pateikia kiekvienai grupei minimum, medium ir maximum tikslų pavyzdžius.*

Minimum, arba artimiausi tikslai galėtų būti:

- išugdyti ir puoselėti savyje norą mokintis, siekti žinių, kryptingai ieškoti naujos informacijos, reikalingos būsimai profesijai įgyti (skaityti knygas, mokėti rasti reikiamas žinias bibliotekose, internete...);
- surasti kūrybinės veiklos sritį, kurioje jauties pranašesnis už kitus ir galintis daug nuveikti, pvz., tau patinka ir lengvai sekasi mokytis meistrauti, sportuoti, daryti įvairius rankdarbius, perprasti kulinarines subtilybes, auginti gėles, piešti, lipdyti

iš molio, programuoti su kompiuteriu, groti koku nors muzikos instrumentu, rašyti eiles ar prozą....;

- išsiugdyti poreikį rūpintis savo sveika gyvensena – sportuoti, mankštintis, sveikai maitintis;
- ugdyti gebėjimą bendrauti – išmokti greitai susiorientuoti įvairiose situacijose, būti draugišku, empatišku, t. y. mokėti suprasti, ką kitas žmogus vienoje ar kitoje situacijoje jaučia, aiškiai formuluoti mintis ir sklandžiai jas reikšti;
- puoselėti savo dvasinį pasaulį – valdyti baimes, nepasitikėjimą savimi, priimti save tokiu, koks esi, nestresuoti, pradėti kontroliuoti savo mąstymą, kad galvoje „nedūgztų“ tūkstančiai besiblaškančių minčių, trukdančių susikaupti ar susikoncentruoti, išmokti priimti žmones tokiais, kokie jie yra, nepykėti, nesmerkėti, neapkalbėti, mėginti pradėti kontroliuoti savo kalbą, t. y. nenaudoti savo adresu nukreiptų neiginių (pvz., man neišeis, aš negabus, kvailas, man visada nesiseka, kiti gali, o aš ne, tai ne man...) ir neteršti kalbos keiksmažodžiais;
- mylėti bei puoselėti gamtą ir sugebėti rasti joje dvasinę atgaivą;
- ne tik žinoti savo teises ir pareigas namuose, bet ir jas vykdyti;
- sąžiningai mokintis, žinoti ir vykdyti savo pareigas ir teises mokykloje, baigti vidurinius mokslus;
- išsiriki tolesnio profesinio mokymosi kryptį, t. y. kokią specialybę nori įgyti, kur ketini stoti studijuoti.

Medium, arba tikslai, skirti 20 – 40 metams, galėtų būti šie:

- sąžiningai studijuoti, žinoti savo pareigas ir teises aukštoje universitetinėje ar neuniversitetinėje mokykloje;
- baigti pasirinktai specialybei įgyti reikalingus mokslus;
- susirasti gerai apmokamą darbą, kuriame tobulėtum ir realizuotum save bei savo specialybinius gebėjimus, savo veikla teikdamas naudą kitiems;
- įsigyti būstą;
- susirasti gyvenimo draugą(ę);
- sukurti šeimą, susilaukti vaikų ir juos tinkamai auklėti;
- būti nuoširdžiu, ištikimu, mylinčiu ir globojančiu šeimos nariu, padėti savo tėvams ir rūpintis jais;
- toliau mokintis ir tobulinti savo profesinius gebėjimus,
- toliau rūpintis savo sveika gyvensena, mityba, turiningu laisvalaikiu.

Maximum tikslai, skirti visam gyvenimui:

- mylėti savo tėvus ir kitus artimus bei svetimus žmones, išmokti priimti juos tokiais, kokie jie yra;
- gerbti savo ir kitų tiesą, tačiau žinoti, kad tiesų rūšys gali būti kelios rūšys: objektyvi (pvz., kad Lietuvoje yra keturi metų laikai), subjektyvi arba asmeninė („Aš manau, jog...“) ir absoliuti, kurią žino Dievas, gyvenimas, ateitis, pranašai, likimas, tad išmokti asmeninės tiesos nepateikinti kaip absoliučios;
- nedaryti kitam to, ko pats nenorėtum patirti;
- neteisti ir nesmerkėti, tada pats būsi neteisiamas ir nesmerkiamas;
- pradžioje duoti, o po to reikalauti;
- nuoširdžiai, kūrybingai dirbti ir toliau tobulėti savo profesinėje srityje;
- dvasiškai tobulėti, siekiant minties tyrumo, dvasios ramybės ir kalbos skaidrumo.

Ugdomosios veiklos nuostatos tęsinys

Dabar pagal savo susikurto Herojaus gyvenimo, būdo, charakterio ypatumus sugalvokite, kokius minimum, medium ir maximum tikslus Jis privalės suprasti ir įgyvendinti?

Dorinis disputas

Mokytojas taip pat pateikia savo sukurto herojaus Domo trijų tipų gyvenimo tikslų „išsklotines“.

Minimum arba artimiausi Domo gyvenimo tikslai galėtų būti:

- nors Domas mokosi neblogai, jis turi ir toliau puoselėti savyje norą semtis žinių, tobulinti savo gebėjimus ir padėti kitiems (gal tada nesijaus klasėje vienišas);
- pasirinkti būsimą profesiją. Jis gali būti muzikantu ir stoti į LMTA, tačiau jei jis nemėgsta didelių susibūrimų, tai scenos artisto darbas jį gali trikdyti. Domas lengvai raštu dėsto savo mintis, todėl jis gali stoti į lietuvių filologiją VU. Iš akivaizdaus polinkio į humanitarinius dalykus, vaikas gali rinktis užsienio kalbų studijas, socialinius mokslus, pvz., psichologiją, pedagogiką, filosofiją;
- kryptingiau ieškoti naujos informacijos, reikalingos būsimai profesijai įgyti, pvz., skaityti su muzikos menu, literatūra, psichologija susijusias knygas, žiūrėti kino filmus užsienio kalba, susirasti draugų toje šalyje, kurios kalbą norėtų studijuoti;
- toliau tobulėti muzikos kūrybos ir atlikimo, prozos rašymo srityje, dalyvauti mokyklos renginiuose;
- rūpintis savo sveika gyvensena – toliau lankyti futbolą, žaisti lauko tenisą, sveikai maitintis;
- ugdyti gebėjimą bendrauti – išmokti save valdyti naujose situacijose ir labiau pasitikėti savimi, todėl Domui reikėtų dažniau būti scenoje (pvz., dalyvauti mokykloje rengiamuose spektakliuose);
- ugdyti savo dvasinį pasaulį – valdyti baimes (jei bijo šunų, galėtų įsigyti mažą augintinį), stengtis priimti žmones tokius, kokie jie yra, t. y. nekelti jiems per didelių reikalavimų, nebijoti būti pačiu savimi, nesistengti kovoti su savo neigiamais išgyvenimais, bet daugiau akcentuoti teigiamus ir apie juos kalbėtis su draugais, šeimos nariais, stengiantis suvokti neigiamų jausmų priežastis; mokintis išreikšti savo teigiamus išgyvenimus, simpatiją, pagarbą, dėkingumą, atjautą, o neigiamus – pyktį, neapykantą, kerštą, neigimą stengtis kontroliuoti, „iššliejant“ jį, pvz., užsiimant aktyvia veikla (važinėjantis dviračiu miško takeliais...);
- vykdyti savo pareigas namuose;
- sąžiningai mokintis, baigti vidurinius mokslus ir įstoti, pvz., į VU norvegų kalbą.

Domo **Medium** tikslai galėtų būti šie:

- protingai planuoti savo studijų laiką ir laisvalaikį bei pasirinkti tinkamus prioritetus, garantuojančius sėkmingą mokymąsi ir reikiamų įgūdžių lavinimą, o ne paviršutinišką „studentavimą“;
- jau studijuojant ieškoti galimybių įsidarbinti, aktyviai dalyvauti studentų sąjungos veikloje;
- baigti, tarkim, VU norvegų kalbą;
- susirasti darbą turizmo firmoje ar vertimų agentūroje, stengiantis padėti Lietuvos žmonėms geriau pažinti Norvegiją, o norvegams – Lietuvą;
- toliau kurti ir puoselėti tinkamas laisvalaikio praleidimo tradicijas – keliauti, sportuoti, vaikščioti po mišką;
- įsigyti būstą (tarkim Domas paima paskolą ir statosi namą);

- susirasti gyvenimo draugę, sukurti šeimą, susilaukti vaikų ir rodyti jiems tikro tėvo pavyzdį;
- padėti savo ir žmonos tėvams bei kitiems šeimos nariams, rūpintis jais, globoti, mylėti;
- toliau rūpintis savo sveika gyvensena, mityba, turiningu laisvalaikiu, nes būsto įsigijimui paimtos paskolos verčia mąstyti apie pastovių pajamų turėjimą;
- toliau tobulinti savo asmenines būdo savybes: greit nesuserzinti, nebūti perdėm kritišku, labiau savimi pasitikėti, reikalauti ne tik iš kitų, bet ir iš savęs, daugiau džiaugtis gyvenimu...

Maximum tikslai, skirti visam Domo gyvenimui:

- išmokti mylėti save, savo šeimą, artimuosius, tėvus ir rūpintis jais;
- gebėti bendrauti su visais žmonėmis, priimant juos tokiais, kokie jie yra, nekeliant jiems per didelių reikalavimų;
- rūpintis savo šeimos gerbūviu ir ateitimi;
- gerbti tiesą ir sugebėti perteikti kitiems sukauptą išmintį ir gyvenimo patirtį, palikti save primenančius darbus;
- nedaryti kitam to, ko pats nenorėtų patirti;
- puoselėti savo kūrybinius gebėjimus ir išleisti novelių ar apsakymų rinkinį;
- dvasiškai tobulėti, siekiant minties tyrumo, dvasios ramybės ir kalbos skaidrumo.

O dabar kiekviena grupė pristatykite savo Herojaus gyvenimo tikslus. *Pedagogas išklauso kiekvienos grupės Herojaus gyvenimo tikslų apibūdinimus.*

Ugdamosios veiklos nuostatos tęsinys

– Įdomu, kaip kiekvienos grupės Herojui sekėsi įgyvendinti Jūsų numatytus tikslus? Mums tai padės sužinoti meniniai simboliai. Pasiklausykime muzikos kūrinio, kuris taip ir vadinasi „**Minimum**“. Iš jo intonacijų nuspėkite, kaip herojams sekėsi įgyvendinti pirmojo amžiaus tarsnio iškeltus būties tikslus?

Muzikos klausymas: Intermezzo fortepijonui „Minimum“ (CD nr. 22)

Dorinis disputas

Išklausius Jūsų pasisakymus galima manyti, kad kiekvienas Herojus, nors ir stengdamasis įveikti gyvenimo keliamus uždavinius ir turėdamas nugalėti nemažai jėgų pareikalavusių sunkumus, vis tik minimum tikslus įveikė (tai perteikė kūrinio pabaigoje kylančios ir tvirtu pasiryžimu alsuojančios muzikos kūrinio intonacijos).

Ugdamosios veiklos nuostatos tęsinys

Tad įdomu, kaip jam sekėsi toliau? Į šį klausimą Jums padės atsakyti dailės reprodukcija, kuri vadinasi „**Vidurys**“. Iš simbolių supinto vaizdo nuspėkite, kaip Jūsų Herojui sekėsi gyventi toliau? (demonstruojamas paveikslas).

Dorinis disputas

Jūs teisingai pastebėjote vieną bendrą šiam paveikslui bruožą – kažkokia sumaištis, užgriozdinta daugybe daiktų ir žmonių. Juk daugelio šiandienos suaugusių gyvenime rasiame visko, - pirmiausia, skubėjimo, alinančio darbo, rutinos, triukšmo, neturėjimo laiko susigaudyti savyje, išklaudyti savo artimo, pagalvoti apie tuos, kuriems reikia pagalbos... Tačiau žmogus sėdi į mus nugarą, tad galima manyti, kad nuo visų šių rūpesčių jis taip pat nori nusigręžti, išsivaduoti... O gal Herojus kol kas savo ateitį mato lyg per rūką (kaip,

turbūt, ir dauguma Jūsų? Ką gi, tai – natūralu, nes kol kas dar permažai apie „Medium“ arba brandos laikotarpį mąstote).

Ugdomosios veiklos nuostatos tęsinys

Pasiklausykite novelės „Einu“ ir pasakykite, kaip Herojui sekėsi įgyvendinti pagrindinius, maximum tikslus.

„Aš einu“

Aš einu. Laiptais, gatvė, spūstyje, mišku, stoties peronu, darbe kylančiais ir besileidžiančiais laiptais, į parduotuvoę, pajūrio smėliu... Pajuntu, kad pastaruoju smėlėtu keliu man kuo toliau, tuo labiau norisi eiti. Einu ir žiūriu į bangas. Jos tos pačios ir vis kitos, kaip ir mano gyvenimas. Prisi-menu save 15 metų. Tai jau ne aš, o mano tolimas, kažkada jaunu ūgliu link saulės stiebėsis aidas. Dabar esu visai kitas, ramiai žiūrintis į daug dalykų, be kurių, tada maniau, negalįs gyventi. Einu ir nuo karščio mirguliuojančiame smėlyje matau, tarsi miraže atgijusią savo praeitį. Dabar būtis pusiaukelė, ir iš tolių, nuo pat jaunystės šalia manęs pasimato mano Agnietė, švelni kaip šilagėlė ir stipri, kaip titnagas. Viską joje radau ir randu: pilnatvę, ramybę, Sauliuką ir Domicelę, - mudvoiejų meilės rezultatus, tokius protingus, sveikus ir krykštaujančius, taip pat šviesius mudvoiejų kurtus namus, erdvią svetainę, išmargintą jos ir vaikų piešiniais...

Aš einu, o iš paskos debesiu skrenda mano mintys: vienos konkrečios, kitos sproginėja, kaip muilo burbulai, bet visos jos perregimos ir šviesios. Pagalvoju apie motiną. Kaip gerai, kad ji sveika. Ir tėvas su sodinukais rankoje. Jo veidas šviesus, o akys geros ir kaip visada klausiančios – „Gal tau, mano vaikeli, reikia kokios pagalbos?“ Dar pagalvoju apie darbą ir paskutinį projektą, kuriuo palengvinsiu daugelio žmonių būti, apie draugus ir pokalbius su jais, prasidedančius „Ar tu žinai, kur aš galėčiau...?“ arba „Kaip buvo gera Tave sutikti...“, apie pinigus, kurie ramiai ateina ir išei-na, paskutines laikraščių naujienas ir nekintantį tikėjimą, kad ateitis bus tik geresnė ir šviesesnė.

Aš einu, o širdyje šviesėja. Gal todėl, kad dabar niekur nebėgu griūdamas. Darbai gali būti nudirbami neskubant. Pats šypsausi ir galvoju, kad visai pilnatvei reikėjo labai daug ir nedaug – valios, savęs vidaus tobulinimo ir tikėjimo ateities sėkme. Kam visa tai? O tam, kad vieną dieną imčiau ir nuspręščiau, kad galvoti bet ką ir bet kaip ne-ga-li-ma! Nuo tada aplink mano galvą tvyrojęs tvankus, pulsuojantis ir susiraizgęs minčių kratinio debesis palengva ėmė sklaidytis. Galvoju, kad plaukai išsitiesins nuo mano vidinių pastangų – minčių, sukoncentruotų sukti ratą kita linkme. Harmoningai, pagal laikrodžio rodyklę, išleidžiant vidun tik tai, kas yra su pliuso ženklu: aš saugus, man sekasi, viskas bus gerai, aš ir mano šeima sveiki, darbai einasi puikiai, mano vaikai laimingi... Jei kas nors atsitikdavo blogo, skaudaus – iš karto imdavau įsivaizduoti kelio perėją, paženklintą dryžiais. Juoda, balta, juoda, balta...ir pereini į kitą kelio pusę, kur geriau.

Ir aš einu šypsodamasis. Karštas smėlis degina padus ir nuleidžia mintis ant žemės. Supran-tu, koks gražus yra pasaulis. Štai tas akmenukas su skylute, tobulos formos balta kriauklė, tarsi dulkes nuovargi nuvalanti jūros koapų gama, tolumoje už rankų susikibusi porėlė, smėlyje žaidžiantis mažas vaikas... Pradžioje tyliai pasakau, koks esu laimingas, paskui garsiau, o tada pažvel-gęs į šalia sėdinčią Agnietę, jau senokai mezgančią pirmai anūkėlei kojinaites, užverčiu ką tik pasi-baigusią atostogų nuotraukų albumą, storais viršeliais supakuojantį mano jūrą. Tačiau mintys – stebuklinga burtų lazdelė, galinti mus pakylėti, padrąsinti, paguosti, išgydyti ir nunešti į mieliau-sius pasaulio kraštus, o žodis, tarsi pieštukas, - nuspalvoti bekūnes, galvoje gimstančias formas ir paversti jas realybe. Mano realybe, su kuria aš einu per gyvenimą.

Dorinis disputas

Sutinku su Jumis, jog maximum gyvenimo tikslų įgyvendinimui mūsų Herojus skyrė tinkamą dėmesį. Viduriniame laikotarpyje patyręs nerimo, dvasios sumaišties, skubėjimo,

blaškymosi skonį, Jis ėmė daugiau galvoti apie amžinąsias vertybes – dvasios ramybę, meilę artimui, šeimai, žmogui, gyvenimo grožį, slypintį ne brangiuose daiktuose, o paprastame akmenyje, kriauklėje, pajūrio smėlyje...

1. Kokie, Jūsų manymu, yra reikšmingiausi minimum, medium ir maximum tikslai? Kuriems tikslams teiktumėte pirmenybę? Kodėl?
2. Jei mokyklai padedant kiekvienas vaikas nusistatytų trejopus jo gyvenimo tikslus, gal tada nereikėtų jam pamokslaujaniai aiškinti, kad reikia eiti į mokyklą, mokintis, daryti namų darbus, būti aktyviam, siekti, nes be minimum negali būti media ir maximum tikslų?
3. Kaip Jūs suprantate dvasinio tobulėjimo kelią? Kaip dar besimokant mokykloje pradėti siekti maximum tikslų?
4. Ar susimąstėte, kad minčių painiava mums dažnai trukdo suvokti gilius dalykus, reikšmingus atskirti nuo mažiau svarbių? Ar galima išmokti minčių higienos, o tuo pačiu ir būties ekologijos?

Papildomai šią temą dar galima nagrinėti:

1. Pasaulinė psichinės sveikatos diena (10-10): Didelis visuomenės sergamumas įvairiomis psichinėmis ligomis, depresijos paskelbimas amžiaus liga verčia įvairių šalių mokslininkus didesnę dėmesį skirti savo piliečių psichiniam sveikatinimui. Vienas iš būdų geriau pažinti save, atsipalaiduoti yra mandalų, - senovės tibetiečių spalvotų maldų, meditacijų, siekiant išreikšti svarbią mintį ar idėją, piešimas⁷. Sanskrito kalba jos reiškia „apskritimą ir centrą“. Mandalos piešinys yra labai simbolinis, tačiau jis nėra unikalus. Jo apsu tu mūsų aplinkoje, gamtoje, visatoje, tik reikia apsidairyti. Tai ir sraigė, medžio rievė, voratinklis, perpjautas vaisius, saulė, su besisukančiomis aplink ją planetomis, atomas su branduoliu ir t. t. Todėl nuo seno mandala, kaip mus supančio pasaulio atspindys, aptinkamas įvairiose religijose, mene, architektūroje ir kt. Praėjusiame šimtmetyje mandalas imta naudoti įvairiose terapijose. Švedų psichoanalitikas Karlas Jungas naudojo mandalas kaip gilesnę savęs pažinimo priemonę. Apskritimas – tai išorinis, matomas pasaulis, o centras – vidinis, nematomas, siekiantis ir atskleidžiantis mūsų savastį, tikrąjį „Aš“. Kiekvieną dieną K. Jungas nupiešdavo po mandalą, stengdamasis išreikšti savo vidinius pojūčius. Vėliau apibendrinęs atliktus darbus ir išstudijavęs jų skirtumus, jis padarė daug genialių išvadų, pritaikytų gydant savo pacientus.

Pabandykite ir Jūs nupiešti mandalą. Apibrėžkite norimo dydžio apskritimą, tada pradėkite nuo mandalos centro. Užsimerkę galite pabandyti išvysti tarsi iš savo širdies besiveržiančią spalvą. Pamatę – tokia spalva nuspalvokime centrą. Toliau mandalos piešimas panašus į gyvenimą. Pradėję nuo centro pagal laikrodžio rodyklę simetriškais simboliais, geometrinėmis figūromis rikiuokite savo gyvenimo mintis, norus, pastangas, svajones. Tai pirmas ratas.

Antrame rate perteikite tai, ką kalbate. Ar susimąstėte, kokia mūsų kalba? Te būna ji be pykčio, be melo, be įžeidinėjimų, rami ir galinti kitą paguosti.

---

⁷ Pateikiant mandalų piešimo patarimus panaudotas asmeninis ir Angelės Jonelienės patyrimas (www.alietuvis.com/Archyvas/196/kultura.html).

Trečias ornamentų ratas – mūsų veiksmai. Tai pati plačiausia juosta. Stebėkite savo „veiksmų piešinį“. Ar jis skaidrus, harmoningas, aiškus? O gal susipynęs ar aštriais kampais?

Siekite, kad Jūsų mandala būtų šviesi ir pilna teigiamos energijos, todėl, jei piešti buvo ramu ir gera, tuomet patariama pabaigus darbą palikti jį matomoje vietoje. Lai rimsta dvasia ir džiaugiasi akis mandaloje spindinčiomis formomis, atspalviais ir giliomis prasmėmis.

2. Skeptikų diena (10-13): Graikų kalba skeptikos – viskuo abejojantis, į viską kritiškai žiūrintis žmogus. Dar senovės išminčiai teigė, jog tik viskuo abejojantys iš ties gyvena. Tai reiškia, kad kiekvienas, kuris į gyvenimo reiškinius žiūri kritiškai ir nori pats visame kame turėti savo asmeninę nuomonę – tampa išmintingu ir pasiekia didžių dalykų. Tačiau kodėl atsistodamas ties svarbios gyvenimo krypties pasirinkimo kryžkele žmogus nesi-stengia susidaryti savo nuomonę ir priimti tik savo logika pamatuotą sprendimą, bet nai-viai ir patikliai remiasi kitų nuomone? Pavyzdžiui, renkantis specialybę. Ar nemanote, kad pastaruoju metu madingi žodžiai „vadybininkas“, „teisininkas“, „informatikas“ nere-tai slepia žmogaus, neatradusio savęs, sprendimą?

3. Misijų ir misionierių diena (10-24): Kiekvienam teko girdėti apie įvairiuose kraš-tuose Lietuvos karių vykdomas taikos palaikymo ar gelbėjimo misijas. Yra vienuolių, išti-sas dienas besimeldžiančių už gyvus ir mirusius, pasauliečių, vykstančių į atokiausius pa-saulio kampelius, padėti skurstantiems Afrikos vaikams ar Raudonojo Kryžiaus draugijos misionierių, įvairiose šalyse vykdančių gamtos stichijų padarinių atstatymo darbus. Kaip tokie žmonės suvokia savo gyvenimo tikslą ir būties prasmę? Kas jų požiūriui yra būdin-ga, savita?

Atgal

Tęsiame publikacijų ciklą „Žiniasklaida – pagrindinė šių dienų asmenybės auklėtoja“.

Ar tik tėvai privalo auklėti vaikus?

Solėja Karalienė, teisės magistrė

Šis klausimas iškilo natūraliai, kai internetinėje svetainėje Youtube patalpintoje filmuotoje medžiagoje išgirdau p. A. Valinską kalbant apie „žiūrovus kaip atskirą tautą, kuri irgi turi turėti kažkokį dievą, kuriam meldžiasi, t.y. televiziją“⁸. Šoumenas tame siužete stebisi, „kodėl visi įsivaizduoja, kad televizija turi auklėti vaikus?!.. Ne, vaikus turi auklėti tėvai.“⁹. Tokia tvirta pozicija leidžia mums panagrinėti konkretų atvejį, kai besiformuojančios paauglio asmenybės tėvas nėra eilinis darbuotojas, bet ilgametis televizijos šulas.

Šis žymus pramogų verslo atstovas, kaip žinia, 1998 m. rugsėjo 12 d. 23 val. 15 min. telefonu 02 pranešė Vilniaus miesto vyriausiajam policijos komisariatui melagingą žinią apie tariamai užminuotą „Šarūno“ viešbutį, kuris po pusvalandžio turėjo būti susprogdintas. Pasakysite – nevykęs pajuokavimas, kurį Vilniaus miesto 1-asis apylinkės teismas įvertino 15 tūkst. litų bauda. Gal ir Jūsų tiesa, bet sumokėdamas baudą vieno cento nominalo monetomis (kurios buvo supiltos į priekabą ir atvežtos į banko kiemą), A. Valinskas sugebėjo pasijuokti ir iš to paties teisingumo.

Suprantama, vienas didelio žiniasklaidos dėmesio sulaukęs skambutis nei pats, nei iš jo sekę padariniai, manau sutiksite, neturėjo didesnio teigiamo auklėjamojo pobūdžio, t.y., jog *taip nedera elgtis*. Dažnas jaunuolis įsisąmonino, kad garbinamo televizijos dievaičio poelgis nėra toks blogas (paskirta bauda, nors ir nemenka), o gal net sektinas (nekaltas skambutis apie užminuotą mokyklą prieš chemijos ar matematikos kontrolinį)?! Menkai buvo (jei iš viso buvo) paauglio suprasta ir iš tokių veiksmų kylanti baudžiamoji „juokautojo“ atsakomybė (juk A. Valinskas ir teismo nutarties realizavimą pavertė šou). Tuo labiau, kai šių metų Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai parodė, kad į Tautos atstovus gali būti išrinkti ir *taip* praeityje „pagarsėję“ žmonės (viename žinių laidos epizode šoumenas didžiudamasis patikslino, kad „Andrius Kubilius dabar sėdi tarp dviejų teistų“). Vadinausi, tuometinis tokio A. Valinsko elgesio pasmerkimas, o svarbiausia atitinkamų auklėjamųjų išvadų dar tik augančiajai (ir iš aplinkos pateikiamų pavyzdžių patirtį it sugertuko la-

⁸ <http://www.youtube.com/watch?v=bKSdddjLMI> (žiūrėta 2008 m. spalio 28 d.)

⁹ Ten pat.

pas „sugierančiai“) visuomenės daliai nepateikimas, nesustiprino *pareigos* būti atsakingam už kiekvieną savo poelgį jausmo.

Tad pamėginkite kiekvienas sau atsakyti į klausimą – kokį pavyzdį tokiu savo elgesiu tuomet parodė tėvas savo sūnams, dabar sulaukusiems 13 ir 18 metų? Pasakysite, jog A. Valinskas neneigė savo kaltės ir už tą patį nusikaltimą nebaudžiama du kartus (t.y. mano kritiškas vertinimas žmogaus, kuris kartą suklypo, yra netoleruotinas). Tačiau šoumeno sarkastiškas požiūris į teisingumą, kaip į vieną iš demokratinės valstybės pamatinę vertybę, verčia mane suabejoti A. Valinsko, pirmiausia, kaip tėvo, pasiryžimu savo vaikų auklėjimą grįsti teigiamais jo elgesio pavyzdžiais.

Išlenda ir antra, ne mažiau svarbi abejonių pusė: Seimo narys, kaip politikas (beje, kol kas dar nežinia, kokias pareigas jam deleguos būsimoji valdančioji koalicija) neabejotinai galės (ir privalės!) tiesiogiai ar netiesiogiai modeliuoti piliečių (vaikų, paauglių...) vertybines nuostatas. O ši misija, kaip žinia, mūsų šalyje kaskart tampa vis aktualesnė, nes, pavyzdžiui, policija, matydama vaikų nusikalstamumo didėjimo tendencijas ir žiaurumo lygį, neatsitiktinai pradėjo prevencinę priemonę „Jaunystė“, kurios metu ketinama užkirsti kelią nusikaltimams¹⁰. Ir koks paradoksas, arba „likimo ironija“: policijos akcijos laikas (2008 lapkričio 10 d. – 2009 m. lapkričio 10 d.) beveik sutampa su Vilniaus kaip kultūros sostinės (!) laikotarpiu... Įdomu, kuri iš šių dviejų priemonių darys didesnę poveikį užsienio turistams – ar „Jaunystė“ pastaruosius atstums, ar Kultūra pritrauks?

Sunku patikėti, kad išrinktasis Tautos atstovas, kuriant ir įgyvendinant Valstybės „piliečių sužmoginimo“ politiką, ir toliau bus pasiryžęs vadovautis ankstesnėmis dorovinėmis nuostatomis. Norėčiau tikėti, kad naujasis socialinis vaidmuo pradedantįjį politiką paskatins kur kas plačiau žvelgti į socialinius reiškinius. Šiuokart galėčiau tik pasidžiaugti, kad A. Valinskas pabrėžia tėvų vaidmenį ir atsakomybę auklėjant vaikus. Tačiau tai tik vienas paukščio sparnas... O jeigu vaiko tėvai pluša airijose ar ispanijose, tai nebelieka ir to sparno... Lieka žiniasklaida, kurios auklėjamąjį vaidmenį vaiko asmenybei jau seniai pribrendo laikas aiškintis Konstituciniame teisme...

Linkėčiau jaunajam politikui nesukrauti visos atsakomybės už vaikų auklėjimą tik tėvams (lygiai kaip – tik mokytojams ar tik televizijai), bet ieškoti būdų, kaip suvienijus visų socialinių vektorių jėgas įveikti šią dramatišką situaciją, kuri užtikrintai palieka savo nusikalstamus pėdsakus.

Atgal

---

¹⁰ Policija ypatingą dėmesį skirs nepilnamečiams // Lietuvos žinios, 2008 m. spalio 24 d.

*„Žmogus – į Dievą panašybė...
Ir nuo pradžių pradžios jame įdiegtas
religingumo jausmas, dvasingumo jausmas.
O jeigu taip, tada čia ir yra pedagoginio mąstymo atskaitos taškas“.*

Šalva Amonašvilis

Lietuvos pedagogai turės dar vieną pedagoginio mąstymo atnaujinimo galimybę, nes garsusis pedagogas

ŠALVA AMONAŠVILIS – IR VĖL LIETUVOJE!

2008 m. lapkričio 22-26 d. Šiauliuose vyks dr. Š. Amonašvilio autorinis seminaras.

Negailestingai greit bėga laikas, ragindamas suskubti išgirsti ir kuo aktyviau sugerti jau garbaus amžiaus pedagogikos Metro patirtį. O ta patirtis - ypatingai plati. Jam rūpi visi vaikai, o ne vien gabiausieji. Humanistinė pedagogika vaikų neatsirenka, elitinių mokyklų nekuria, ji tinka:

- ir kaimo, ir sostinių mokykloms,
- ir darželiams, ir pradinei mokyklai,
- ir sveikiems ir neįgaliems vaikams,
- dalykiniam mokymui - humanitarinio ir meninio ugdymo pamokoms, gamtamoksliui ir tiksliesiems mokslams,
- ne tik pamokoms, bet ir užklasinei veiklai,
- ir net aukštosios mokykloms.

Pagal Humanistinės pedagogikos principus gali dirbti:

- visa mokykla, tapdama Humanistinės pedagogikos laboratorija, kurios moksliniu vadovu, paprastai, būna akademikas Š. Amonašvilis;
- grupė bendraminčių iš vienos mokyklos;
- pavieniai mokytojai, aukštųjų mokyklų dėstytojai...

Humanistinė pedagogika ateina visur ten, kur pedagogai suvokia, kad žmogus išties yra „dvasinės ir žemiškos prigimties vieninga visuma, kurios dvasinis pradas vadovauja žemiškajam“ (Š. Amonašvilis).

Bet už viską labiau Humanistinei pedagogikai rūpi, kad dvasiškai tobulėtų pats mokytojas, kad aktyviau formuotųsi jo visuminė, holistinė pasaulėžiūra - tik dvasiškai brandus pedagogas pajėgia ugdyti dvasiškai veržlų žmogų (todėl Š. Amonašvilio rengiamų Aštuntųjų tarptautinių pedagoginių skaitymų, kurie Maskvoje vyks 2009 m. sausį, tema yra „Tikrasis vaiko auklėjimas – auklėjant patį save“).

Čia galite atsisiųsti KVIETIMĄ į seminarą

Seminare bus galima įsigyti naują Š. Amonašvilio knygą „Gyvenimo Mokykla“ - vertimas į lietuvių kalbą; leidykla „Andrena“. Tai vienas svarbiausių Š. Amonašvilio pedagoginių veikalų, kuriame autorius detaliai aptaria Humanistinės Mokyklos idėją, tikslus, uždavinius, mokyklos struktūrą, ugdymo turinį ir pedagoginio proceso organizavimo principus.

Dėl smulkesnių paaiškinimų prašome kreiptis šiuo e-adresu: irst@delfi.lt

Irena Stulpinienė

Atgal

Mieli kolegos mokytojai,
mokyklų ir švietimo įstaigų darbuotojai bei vadovai,
pedagogų ugdytojai,
studentai ir tėvai,
KVIEČIAME Į

Aštuntuosius tarptautinius pedagoginius skaitymus
„TIKRASIS VAIKO AUKLĖJIMAS – AUKLĖJANT PATĮ SAVE“

2009 m. sausio 9-11 d. Maskvoje.

Kadangi Skaitymai vyksta rusų kalba, ir vykstantys į Skaitymus turėtų žinoti rusų kalbą, Skaitymų organizacinio komiteto Informacinį laišką bei dalyvio Anketą-paraišką pateikiame neverstus į lietuvių kalbą. Jus galite parsisiųsti:

INFORMACINIS LAIŠKAS

DALYVIO ANKETA-PARAIŠKA

Registracijos terminai:

pranešėjų registracija baigiasi rugsėjo 20 d.;

dalyvių registracija baigiasi gruodžio 1 d.

Dėl smulkesnių paaiškinimų prašome kreiptis šiuo e-adresu: irst@delfi.lt

Irena Stulpinienė

Atgal

LIETUVOS VIDURINIŲ MOKYKLŲ IR GIMNAZIJŲ MIŠRIŲ CHORŲ

KONKURSO „DAINUOK IR KELIAUK-2009“,

SKIRTO LIETUVOS TŪKSTANTMEČIUI PAMINĖTI,

S A L Y G O S

I

Siekdamas skatinti moksleivių meninę veiklą, Chorų ir jaunųjų dirigentų paramos fondas „POLIHIMNIJA“ organizuoja jau **devintąjį** Lietuvos vidurinių mokyklų (gimnazijų) **mišrių chorų** konkursą „Dainuok ir keliauk-2009“.

Konkurso tikslai:

- 1) skatinti moksleivių meninę veiklą, ugdant visavertę jų asmenybę, orientuotą pilietinės visuomenės kūrimui Lietuvoje;
- 2) supažindinti dainininkus su Vakarų Europos šalių kultūros vertybėmis bei visuomeniniu gyvenimu;
- 3) skatinti užsienio kalbų mokymąsi, leidžiantį jaunesiems choristams kelionių metu bendrauti su užsienio bendraamžiais;
- 4) puoselėti moksleivių užimtumą ir prasmingą veiklą, saugančią juos nuo socialinės rizikos veiksnių.

II

Konkursas vyks 2009 m. balandžio 18 d.

Konkurso vieta: „Vyturio“ vidurinė mokykla, Taikos 51, LT-50428 Kaunas.

Chorai į konkursą ir atgal vyksta savo transportu.

III

Konkurso metu chorai atlieka 15 minučių trukmės programą. Laikas skaičiuojamas nuo choro pasirodymo scenoje dainavimo pradžios. Konkurso programoje privaloma D.Zakaro daina „Gamtoje“ (žodž. choro „Balsai“), taip pat laisvai pasirinkta lietuvių liaudies daina. Kiti kūriniai – savo nuožiūra. Konkursiniai kūriniai gali būti atliekami su akompanimentu, dainavimas *a'cappella* – privalumas.

Chorai vertinami už dainavimo išraiškingumą, choristų laikyseną scenoje, ir, suprantama, pagal intonavimo tikslumą bei vokalo kokybę.

IV

Choras – konkurso nugalėtojas apdovanojamas kelione į užsienį. Antrą ir trečią vietas iškovoję kolektyvai apdovanojami kelionėmis Lietuvoje pagal savo pasirinktą maršrutą. Kelionių laikas bus suderintas vėliau.

Visi chorai apdovanojami Padėkos raštais, I-III vietų laimėtojai – Garbės raštais. Taip pat chorai bus apdovanojami specialiais Lietuvos kompozitorių sąjungos, Lietuvos chorų sąjungos, Lietuvos muzikų sąjungos, Stasio Juškaus galerijos „Vilnius ir dailė“ prizais už geriausią privalomų kūrinių atlikimą, programos išraiškumą, o taip pat paramos fondo „Polihimnija“ prezidento nuožiūra paskatinamoji premija kelionei po Lietuvą.

Jau tapo tradicija, kol dainininkai laukia žiuri vertinimų, vyksta viktorina, kurios metu chorų dalyviai apdovanojami įvairiomis leidyklų dovanotomis knygomis.

ESMINĖ PASTABA: konkrečios mokyklos choro konkursiniame pasirodyje **negali dalyvauti** mokyklos absolventai arba dainininkai iš kitų mokslo įstaigų.

„Dainuok ir keliauk-2009“ nugalėtojas **2 metus negali dalyvauti konkurse.**

V

Chorai bus pakviesti dalyvauti konkurse tik pateikę Dalyvio anketą (ją galima pasiųsti www.polihimnija.lt). Gavęs kvietimą, choras sumoka 50 Lt dalyvio mokestį. Pinigus pervesti į Chorų ir jaunųjų dirigentų paramos fondo „Polihimnija“ sąskaitą Nr. 57 7044 0600 0316 2533 AB SEB, banko kodas 70440 (su nuoroda „konkursui „Dainuok ir keliauk-2009“). Įmonės kodas 192030847. Prašome siuntėją perlaidoje nurodyti mokyklos arba choro pavadinimą.

Anketas prašome atsiųsti faksu (Nr. 8 37 763290), elektroniniu paštu (polihim@takas.lt) arba paštu adresu:

Paramos fondui „POLIHIMNIJA“

V. Krėvės pr. 102–210

LT 50382 Kaunas

Taip pat prašome atsiųsti trumpą choro biografiją ir dvi nuotraukas (choro ir vado(ės) konkurso leidiniui. Kiekvienas dainininkas turi turėti tvarkingą galiojantį mokinio pažymėjimą.

Užpildytas Anketas prašome atsiųsti iki 2009 m. sausio 1 d.

Albinas Petrauskas,
Lietuvos muzikos ir teatro akademijos profesorius,
paramos fondo „Polihimnija“ prezidentas

Atgal